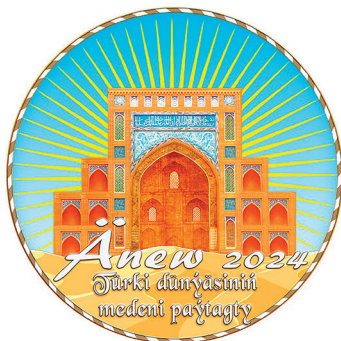

**TÜRKMENISTANYŇ YLYMLAR AKADEMIÝASY
TARYH WE ARHEOLOGIÝA INSTITUTY**

**“GADYMY ÄNEW MEDENIÝETI”
ATLY HALKARA YLMY MASLAHAT
(2024-nji ýylyň 27-nji marty)**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
“ANCIENT ANAU CULTUR”
(Mart 27, 2024)**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
“ДРЕВНЯЯ КУЛЬТУРА АНАУ”
(27 марта, 2024 года)**

Aşgabat
“Ylym” neşirýaty
2024

Ovezmuhammet Mammetnurow
(*Türkmenistan*)

ANAU CITY IS THE CULTURAL CAPITAL OF THE TURKIC STATES

Anau land is the first settled and urban civilization in the human history. In 1904, American archeologist Raphael Pampelli began his scientific and archeological work here. Among the findings indicating a highly developed civilization for that era, it should be noted the discovery of wheat husks inside the remains of mud bricks. This indicates that Turkmen ancestors grew wheat in this place. This wheat is now known as “White wheat”. In 2005, the Ak Bugday Museum was built in modern Anau, where artifacts found at the excavation site of the ancient settlement, which has five-thousand-year history, were transferred for preservation and study.

Gülşat Ýusupowa
(*Türkmenistan*)

ÄNEW – AK BUGDAÝYŇ MEKANY

Türkmen halkynyň gadymy hem baý taryhy bar. Onuň şeýledigine ýurduň çäginde ýerleşen gadymy tapyndylar güwä geçýär. Türkmenistanda eneolit we bürünç eýýamlarynyň ýadygärlikleri Änew şäheriniň golaýyndaky iki depeden tapyldy. Aýratyn-da Änewiň 1904-nji ýylda Rafael Pampelliniň ýolbaşçylygyndaky amerikan ekspedisiýasynyň işlän ýeri bolan demirgazygyndaky depe köp alymlaryň ünsüni özüne çekýär. Depäniň medeni bölegi “Änew medeniýeti” adyna mynasyp bolup, oňa degişli ýadygärliklerde arheologik gazuw-barlag işleri geçirilende çig kerpijiň galyndylarynda dänäniň gabyklarynyň tapylmagydyr. Munuň özi gadymy ata-babalarymyzyň bu ýerde däne ekinlerini ösdürip ýetişdirdiklerine şaýatlyk edýär. Tapylan bugdaýyň bu görnüşi häzir “ak bugdaý” ady bilen bellidir. Änew medeniýetine degişli obalaryň galyndylary golaýynda ýerleşýän etrapdyr obalarynda duş gelýär. Häzirki wagtda türkmeniň ak bugdaýy halkyň döreden medeni gymmatlyklarynyň biri hasap edilýär. Eneolit eýýamynyň Jeýtun medeniýetinden tapawutlylykda öz aýratynlyklary bar. Bu döwür maldarçylyk we ekerançylyk hojalyga berk ornaşdyrylýar, ekin meýdanlary giňeldilýär, oturmly halkyň sany artýar, demir eretmek, dokmaçylyk, küzegärçilik ýaly hünärler özleşdirilýär. Toýun gap-gaçlarda ýazgylar peýda bolup ugraýar. Suwaryş ulgamlary gurulýar. Ekerançylykda ýumşak bugdaý bilen arpa has köp ösdürilip

ýetişdirilýär. Ýerli ilaty emeli suw howdanlaryny ulanmak bilen ekinlerine elde tutandyklary aýan edildi. Olaryň göwrümi takmynan iki müň litre barabar bolupdyr. Şu ýerde ekin ekip ýaşan obalaryň 9-sy tapyldy. Oazisdäki Molladepede gadymy ekerançylyk zolaklarynyň bolandygyna şaýatlyk edýän arpa hem bugdaý däneleri tapyldy. Ýygnalan däne uly kүүzelere salnyp, bişen kerpiçden diklenen ýörite ammarlarda saklanylypdyr. Däne arassalanylandan soň, ony sokuda döwüp ýarma taýýarlapdyrlar. Samandan sebet ýasapdyrlar, toýundan kүүze ýasapdyrlar. Plát goýun-guzy köpeltmek bilen meşgullanypdyr. Gap-gaçlardaky nagyşlar bu eýýamyň adamlarynyň Demirgazyk-Gündogar, Demirgazyk-Günbatar we Ýakyn Gündogar ýurtlary bilen arabaglanyşygynyň bolandygyny subut edýär.

2005-nji ýylyň 15-nji iýulynda, ýurdumyzda Galla baýramçylygynyň belenilýän günlerinde Ahal welaýatynyň Ak bugdaý etrabynyň Änew şäherinde ýerleşýän Milli “Ak bugdaý” muzeýi açyldy. Häzirki wagtda syýahatçylaryň gelimgidimli ýerine öwrüldi. Änew şäheri bolsa, 2024-nji ýylda “Türki dünýäsiniň medeni paýtagty” diýlip yglan edildi.

Гульшат Юсупова
(*Туркменистан*)

АНАУ – РОДИНА БЕЛОЙ ПШЕНИЦЫ

Туркменский народ имеет древнюю и богатую историю. Об этом свидетельствуют древние находки, расположенные на территории страны. Находки, относящиеся к эпохе энеолита и бронзового века в Туркменистане были выявлены на двух холмах, расположенных недалеко от города Анау. Особенно внимание ученых привлекает южный холм, на котором в 1904 году работала американская экспедиция под руководством Рафаэля Пампелли. Именно здесь была обнаружена пшеничная шелуха, что очевидно свидетельствует о том, что наши предки выращивали здесь зерновые культуры.

Gulshat Yusupova
(*Turkmenistan*)

ANAU IS THE HOMELAND OF WHITE WHEAT

The Turkmen people have an ancient and rich history. This is evidenced by ancient finds located throughout the country. Monuments from the Chalcolithic and Bronze Age periods in Turkmenistan were found on two hills near the city of Anau. The attention of many scientists is especially drawn to the hill in the

north of Anau, where an American expedition led by Raphael Pampelli worked in 1904. During archaeological excavations, grain shells were discovered. This indicates that our ancient ancestors grew crops here. This type of wheat found is now known as “white wheat”.

Jennet Hallyýewa
(*Türkmenistan*)

ÄNEW ŞÄHERI TÜRKI DÜNYÄSINIŇ MEDENI PAÝTAGTYDYR

Türkmen halkynyň örän gadymy we baý taryhy-medeni mirasa eýe bolandygynyň köpsanly subutnamalary ýüze çykarylan Änew şäheriniň üstümizdäki “Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy” ýylynda “Türki dünýäsiniň medeni paýtagty” diýlip yglan edilmegi beýik taryhymyzyň şöhratly sahypalarynyň halkara jemgyýetçiligiň üns merkezindedigini görkezýär.

Türkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyz 2023-nji ýylyň 1-nji sentýabrynda Arkadag şäheriniň Ruhyýet köşgünde geçen umumy sapagynda: “Türkmenler gadymyýetde we orta asyrlarda edermen hem merdana millet hökmünde dünýä taryhynyň sahnasyna çykyp, geçmişde şöhratly yz galdyrypdyrlar. Dünýäde iň gadymy ekerançylyk medeniýetleriniň biri bolan Jeýtun, Änew medeniýetlerini, Altyndepe siwilizasiýasyny, Marguş şalygyny döredenler biziň şöhratly ata-babalarymyzdyr” diýip belläp geçdi. Bu jümleler türkmen taryhynyň geçmişiň uzak münýýlyklara uzaýandygyny, ol ýoluň şöhratly sahypalara baýdygyny, netijede, biziň bu günki neslimiziň beýik aslymyza buýsanmaga doly hukugynyň bardygyny kesgitleýär.

Änew – taryh üçinem, şu günümüz we geljegimiz üçinem täsin bir älem. Gorgan-gorgan depeleriň, belentli-pesli baýyrlaryň astynda taryhyň münlerçe ýyllary henizem basyrylyp ýatyr. Alymlar bu topragyň her daban ýeriniň taryhdygyny, gymmatly tapyndylara baýdygyny biragyndan tassyklaýarlar. Hut şu toprakdan tapylan bugdaý däneleri Türkmenistany ak bugdaýyň Watany hökmünde dünýä tanatdy. Şundan ugur alsak, adamzat ýaşayşy üçin iň zerur iýmit şu toprakda yetiştirilen bolsa, diýmek, ilkinji oturymly ýaşayyşlar, ilkinji suwarymly ekerançylyklar, ilkinji hojalyklar we jemgyýetler, ilkinji medeniýetler şu ýerde kemala gelip başlapdyr diýip arkaýyn aýtsa bolar.

Taryh ylmynyň maglumatlaryna daýansak, Günorta Türkmenistanyň ilatynyň taryhy ösüşinde aýratyn bir eýýam bolan eneolit, ýagny täze daş asyryndan bürünç asyryna geçiş döwrüne degişli ýadygärliklerden häzirki wagta çenli onlarçasy anyklanylýp, olaryň ilki öwrenilip başlanany Änew medeniýetidir. Şol zamanlarda